

moću župljana, orgulje su stigle u pravi čas. Crkva naime, ima klasične orgulje sa sviralama, ali toliko dotrajale da je njihova restauracija nemoguća. Osim toga, jedan manual sa dvije i pol oktave jedva da je dovoljan za pratnju najjednostavnijih pučkih liturgijskih popjevaka.

Nove elektronske orgulje »Sonata 312« njemačke tvrtke AHLBORN, imaju 2 manuala i pedal, s dispozicijom:

<i>I. Manual</i>		<i>II. Manual</i>	
Bordun	16'	Engprinzipal	8'
Geigenprinzipal	8'	Rohrgedackt	8'
Gedackt	8'	Gamba	8'
Oktave	4'	Prästant	4'
Rohrflöte	4'	Blockflöte	4'
Superoktave	2'	Quinte	2 ² / ₃ '
Waldflöte	2'	Sifflöte	2'
Superquinte	1 ¹ / ₃ '	Oktave	2'
Trompetenregal	8'	Oboe	8'
Koppel	II/I	Tremulant	
<i>Pedal</i>			
Prinzipal	16'		
Subbas	16'		
Oktavbas	8'		
Gemshorn	8'		
Gedacktflöte	4'		
Bombarde	8'		
Regal	4'		
Koppel	I/P		
Organo Pleno			
Tutti			

Blagoslov je svečano obavio preč. gosp. Đuro Puček. Prilikom blagoslova, a i u homiliji euharistijskog slavlja, osvrnuo se na važnost radosnog slavljenja Gospodina uz pjesmu, kako izražavaju psalmi.

Crkva je bila prepuna, još je Božićno raspoloženje. Najdraže božićne popijevke pjevalo je staro i mlado punim plućima i punim srcem. Pjevaju dosta skladno. Tempo zadivljuje. Kao da pred sobom imaju temperamentnog dirigenta. Pjevaju brzo i poletno. Uz župnika, brigu za liturgijsko pjevanje vodi jedna od župljanki. Svojim skromnim glazbenim znanjem, povremenim vježbanjem manje skupine žena i djevojaka, liturgijsko pjevanje ipak drži na visini. Instrument će liturgiji dati novi sjaj i ljepotu, a živoj crkvi — vjernicima, više poleta, radosti. Briga i nabava dosta dobrog instrumenta u ovoj skromnoj župi može biti poticaj. Župniku čestitamo i želimo uspjeh u daljnjim pothvatima, a živa crkva neka mu je uvijek raspjevana i radosna u Gospodinu.

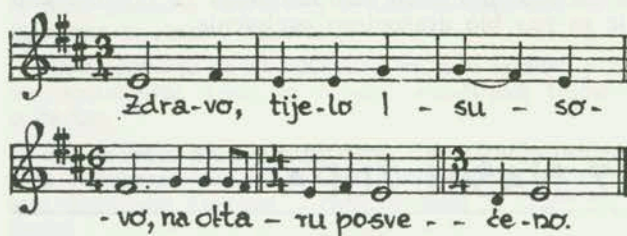
C. M.

VELIKO BLAGO GUBI SE MALOM NEPAŽNJOM

Rade Stankić poslao je uredništvu *Sv. Cecilije* još 1979. pismo, u kojemu upozorava na članak fra Stanka Vasilja, tiskan u časopisu *Naša ognjišta* 1978., br. 6. na str. 11. Premda njegove primjedbe uz članak fra Stanka objavljujemo iz tehničkih razloga tek sada, one će biti uvijek aktuelne.

Prvo, ukoliko, o članku fra Stanka Vasilja *Veliko blago gubi se malom nepažnjom*. Pisac prvo konstatira da je četiristogodišnja turska okupacija Hercegovine osiromašila i zakočila taj kraj uz ostalo i u vjerskom pogledu i u glazbenoj kulturi. »Stoga su Hercegovci i danas tvrđeg sluha nego Hrvati u drugim našim krajevima.« No, ipak je Hercegovina »sačuvala jedan glazbeno-duhovni biser, kojim je njegovala i razgarala svo-

ju vjersku dušu, a to je *Zdravo, tijelo Isusovo*. To je popijevka koja je »na svakog ostavljala dojam ne samo snažna nego i lijepa ugođaja«. Pisac dalje konstatira da se ovo blago sve više zanemaruje i da »ima sve više naših crkava gdje se malo ili nimalo pjeva. Časne sestre... želeći Hercegovinu dignuti na glazbenu razinu drugih krajeva, bore se za velik broj svakovrskih pjesmica i napjeva, a nekako, možda i ne htijući, zabacuju ovaj veliki duhovni biser.« Pisac tvrdi da je jedan od razloga što se ova popijevka sve manje pjeva nedostatak prave harmonizacije ove hercegovačke varijante, koja daje cijeloj popijevci pravi ugođaj. Zato je tiskao harmonizaciju popijevke u časopisu *Naša ognjišta* uz zaključak da je i naš najmlađi svijet još uvijek rado pjeva, ali tamo gdje se ta popijevka »skladno pjevana ponudi«. Evo te hercegovačke varijante popijevke *Zdravo, tijelo Isusovo*:

Popijevka je četveroglasno harmonizirana prejednostavno, pretežno samo s toničkim i dominantnim suzvucima (zato je nismo ovdje otisnuli), a altova dionica prati sopransku u samim tercama.

Rade Stankić u svom pismu uredništvu *Sv. Cecilije*, kaže da se ta popijevka ne pjeva u mnogim hercegovačkim crkvama iz dva razloga. Prvo, zbog pomodarskog uvođenja drugih pjesmica i napjeva i drugo, zbog nepostojanja harmonizacije naše hercegovačke varijante. U svojim dobronamjernim primjedbama kaže da je melodija ove popijevke »bazirana na orijentalnom tetrakordu«, a orijentalna ljestvica da je »doputovala k nama posredstvom turske najezde na Balkanski poluotok. « Dalje kaže: »Naše pjesme općenito obojene tom orijentalnom ljestvicom imaju vlastiti karakter kojemu nije nađena analogija ni kod jednog drugog naroda. Jedna od najvažnijih karakteristika naših pjesama toga stila jest završetak na dominantnoj harmoniji osnovnog tonaliteta. U melodijskom smislu završetak, a u ovom konkretnom slučaju i početak, jest na drugom stupnju ljestvice.« Upozoravam Radu Stankića da završetak na dominantnoj harmoniji, odnosno na II. stupnju ljestvice nalazimo i u mnogim drugim popijevkama koje nisu u vezi s orijentalnom ljestvicom (npr. mnoge slavonske popijevke završavaju na II. stupnju dur-ljestvice).

O problemu ritmizacije ove popijevke kaže Stankić: »Hercegovina je mala, ali ako bi jedan melograf prošetao Bekijom, Nahijom, Brotnjom, Širokobriješkom ili Duvanjskom krajinom, da ne spominjemo Istočnu Hercegovinu, čuo bi različite varijante. Jasno da nijedna nije kriva, pogrešna. Teško ih je samo svesti na isti nazivnik, tj. ritmizirati tako da vrijedi za sva područja. Ipak i u slučaju da se ostane kod 3/4 mjere (7 taktova?!), nužno bi trebalo 4/4 mjeru u predzadnjem taktu pomaknuti za jedan takt naprijed. Tako bi tekstualni naglasak (*posvećeno, upućeno, porođeno, postavljeno*) došao na glazbenu tešku (prvu) dobu.« Zato Stankić predlaže drugačiji metar ove popijevke s malim izmjenama u melodiji:

KONCERTI, OPERE...

JOHANNES BRAHMS, »EIN DEUTSCHES REQUIEM«

Možda jedan od najinteresantnijih ili bar očekivaniji koncert u posljednja dva mjeseca bio je ovaj, održan 3. travnja o. g. u velikoj dvorani »Vatroslav Lisinski«, s programom J. Brahms, *Njemački rekviem za sopran, bariton, mješoviti zbor i orkestar, op. 45.*

Uz Zagrebačku filharmoniju i Akademski zbor »Ivan Goran Kovačić« kao solisti su se predstavili Radmila Smiljanić, sopran, i Siegfried Lorenz, bariton, pod vodstvom dirigenta Milana Horvata.

Sredinom 19. stoljeća, potaknut razmišljanjima nakon smrti svoje majke, Johannes Brahms sklada ovo djelo koje mnogi nazivaju njegovim najboljim ostvarenjem. Riječima iz Biblije i snažnom ekspresivnošću svoje muzike Brahms je izrekao taktove tuge, melanholije i resignacije.

Prvakinja Beogradske opere Radmila Smiljanić dajući sve od sebe pokušala je u petom stavku »Ihr habt nun Traurigkeit« (sopran i zbor) animirati umrlu dušu, ali joj ove večeri nije uspjelo postići čist ton i dubinu. Za razliku gost iz Berlina, Siegfried Lorenz uspio je u trećem stavku »Herr, lehre doch mich« (bariton i zbor) izvrsnom tehnikom postići racionalnu ekspresivnost, možda i suviše suzdržanu.

Najveću zaslugu u izvedbi bez sumnje imao je naš najbolji zbor, »Ivan Goran Kovačić« koji inače vodi Vladimir Kranjčević. I ovog je puta izražajan — koliko tih u jecajima, toliko jak u kliktajima, dinamski je potpuno dočarao uzdisaje plačne duše. Jedina, ali bitna zamjerka je loša deklamativnost, što je bilo uočljivo, a nužno da bi se ostvario smisao samog djela — rekviema.

Suradnja orkestra i zbora pod dirigentskim vodstvom Milana Horvata ostvarila se zahvaljujući angažmanu zbora, a česti posjetioci koncerata Zagrebačke filharmonije već su i navikli na lošu duhačku sekciju orkestra i nije više čudno kad u toku izvedbe »isklizne« poneki neartikulirani ton.

Sve u svemu bio je ovo vrlo dobar koncert za naše okvire, ali daleko od onog kako bi mogla izgledati izvedba jednog ovako ekspresivnog djela.

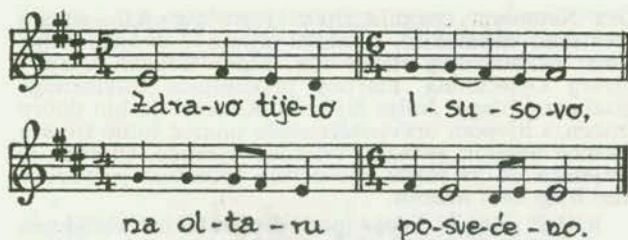
C. F.

XI. ZAGREBAČKI BIJENALE

I znalci i znatiželjnici s nestrpljenjem su dočekali ovogodišnji XI. zagrebački muzički bijenale, koji s ovom godinom i dvadesetogodišnjim djelovanjem postaje članom Evropskog udruženja muzičkih festivala. Velik broj sudionika najrazličitijih muzičkih usmjerenja ispunio je osam večeri, od subote 9. do subote 16. svibnja. S programima koji su trajali do kasno u noć upoznali smo se s tendencijama ili možda bolje reći avangardom muzičkih tokova na kraju ovog našeg, XX. stoljeća.

Smješteni u gotovo sve prostore zagrebačkog glazbenog života, glazbenici iz Italije, Čehoslovačke, Japana, Engleske, SSSR-a, Švedske, SR Njemačke i DR Njemačke, Kanade... prikazivali su svoje maštovite ili maštovitije radove.

Svakako treba istaknuti da je težište ovogodišnjeg bijenala bio scensko-vizualni efekt. Prvi od osam dana započeo je nastupom Baleta narodnog pozorišta iz Sarajeva i dokraja ekstravagantnim djelom Sylvana Bussottija *Le Racine* u izvedbi umjetnika Piccole Scale iz Milana. Najbolje ostvarenje (ne samo u smislu eksperimenta, jer to ono u potpunosti i nije, već i svježinom glazbe, humorom, maštovitošću) bila je opera *Schuhu i letača princeza* Uda Zimmermanna. Izvrsnim izvedbama predstavili su se i umjetnici Orkestra Boljšog teatra, Zbor Slovačke filharmonije, Zagrebačka filharmonija, Glazbeni teatar iz Gelsenkirchena, članovi ansambla Soundstage iz Kanade, Beogradski gudački orkestar »Dušan Skovran«, Studio

Za tempo kaže: »Imajući u vidu sklonost našeg pu-ka da oteže kod pjevanja, možda bi bilo bolje uzeti tempo andante ili moderato«, a za tonalitet veli: »Ako bi se transponiralo za molu tercu više (početak g¹ umjesto e¹), ne bi bilo previsoko, a pjevalo bi se pokretljivije.« Stankić nije zadovoljan ni s prejednostavnom harmonijom, ali ističe da »nije baš lako naći idealno rješenje koje bi zadovoljilo zahtjeve harmonijskih i ritmičkih zakona i u isto vrijeme olakšati posao voditeljima pjevanja u našim crkvama. Već je pok fra Branko Marić ritmizirao *ZDRAVO TIJELO* u 6/8 taktu a donio ju je, pored ostalih, i Šito Ćorić u pje-smarici *Hrvatske molitvene popijevke* (str. 20.). Radi već navedenih praktičnih i teoretskih razloga (uz već navedeno — 4 takta!), čini se da bi 6/8 mjera trebala imati prednost.

I na kraju pisma Stankić upozorava naročito hercegovačke crkvene glazbenike: »Osim *ZDRAVO TIJELO* ima Hercegovina još pokoju 'svoju' popijevku. Bilo bi vrijedno pozabaviti se i njima. Ne samo kao znak pažnje i poštovanja prema prošlosti, nego radi praktične primjene danas i ubuduće.«

Dijelove ovog pisma Rade Stankića uvrstili smo u *Sv. Ceciliju* da upozorimo na postojanje raznih ritamskih, melodijskih ili (i) tekstualnih varijanata iste popijevke, koja se u raznim krajevima različito pjeva, naročito ako ju narod višeglasno izvodi. Svaki kraj ima svoju varijantu, koju u tom kraju treba zadržati i koju zbog toga treba pjevati, možda bez pratnje orgulja ili harmonija, da bi se očuvao izvorni oblik, koji najviše i u ritamskom i melodijskom, pa i u harmonijskom pogledu odgovara narodu dotičnog kraja.

Na kraju ovog, svima nama upućenog upozorenja, da se »veliko blago gubi malom nepažnjom« htio bih svim mjerodavnim čimbenicima u crkvenoj glazbi pa i u liturgiji, predložiti riječi velikog mađarskog glazbenika Kodalyja, koji je u jednom broju mađarskog lista *Narodni učitelj* napisao sljedeće riječi: »Kako se moglo dogoditi da narod svoj najkarakterističniji izraz tj. muzičku tradiciju toliko napusti i zaboravi, da joj se sada kada je otkrivena, mora ponovo privikavati kao da drugi puta uči neki zaboravljeni jezik.« (M. Magdalenic: Kodaly Zoltan kao muzički pedagog. *Muzika i škola* 1963., br. 1., str. 12.

Nadamo se da, zaslugom crkvenih glazbenika, prvenstveno voditelja pučkog pjevanja, ipak ne ćemo zaboraviti taj naš dragi i svima razumljiv jezik duboko religioznog srca i uma naših predaka, koji su nam te popijevke ostavili kao dio svoje kulture i kulture jednog čitavog naroda, koji će uvijek rado pjevati u liturgiji svoje pučke crkvene popijevke. O ovim i drugim pitanjima crkvene glazbe kod nas upućujem čitaocu na izvrsni članak fra Stanka Vasilja: »Glazba u liturgijskoj obnovi«, otisnutog u *Službi Božjoj* br. 1., 1979. Njegove će riječi, upućene u tom članku ne samo crkvenim glazbenicima nego i svećenicima, časnim sestrama i pjevačima, još dugo biti aktualne. Vrijedno ih je pročitati i o njima, kao i o ovima, temeljito razmisliti.

T.